

Memo

Aan: gemeente Wierden, t.a.v. R. te Wierik

Van: Marcel Soppe en Joyce Scheltens-Fokke

Datum: 27 januari 2026

Inzake: gemeente Wierden - Weuste Noord fase 2

Betreft: Invulling vergewisplicht omgevingsplan Bedrijventerrein Weuste Noord fase 2, Wierden

I. Inleiding

1. Gelet op de vergewisplicht in het kader van intern salderen, zoals deze uiteen is gezet in de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 14 januari 2026, ECLI:NL:RVS:2026:193 (hierna: Pasgeld-uitspraak) moet worden beoordeeld of er in openbare gegevens geen aanwijzingen staan dat de beëindiging (of wijziging) van de referentiesituatie door provincie of Rijk nodig wordt geacht als instandhoudings- of passende maatregel te dienen.
2. In dit geval wordt intern gesaldeerd met de gronden zoals deze zijn aangeduid in het overgelegde memo van BJZ.nu. Het betreft de kadastrale percelen: Perceel Wierden (WDN02) N1355, N1356, N1357, N2612, N2613, N2614, N2615 en N148. Deze gronden hebben een agrarische bestemming. Het huidige gebruik van de percelen bestaat uit het verbouwen van mais, het verbouwen van gras en het telen van uien.¹ De interne saldering vindt plaats met dit feitelijk bestaande en legale gebruik. Dat is derhalve de referentiesituatie waarvan moet worden beoordeeld of er in openbare gegevens geen aanwijzingen staan dat de beëindiging van deze referentiesituatie, nodig wordt geacht als instandhoudings- of passende maatregel.
3. Het onderzoek is als volgt ingericht. In de eerste plaats is beoordeeld of in openbare stukken met betrekking tot de verschillende Natura-2000gebieden (zoals gebiedsanalyses, beheerplannen etc.) waarbinnen stikstofdepositie ten gevolge van het voorliggende plan zal plaatsvinden, aanwijzingen zijn te vinden dat de referentiesituatie (waarmee intern wordt gesaldeerd) door de provincie nodig worden geacht als instandhoudings- of passende maatregel (**paragraaf III**). Vervolgens is bezien of in provinciaal beleid, meer in het bijzonder de Beleidsregel Natuur Overijssel 2024 dergelijke aanwijzingen zijn te vinden (**paragraaf IV**).
4. De eindconclusie van het onderzoek is voor de leesbaarheid opgenomen in **paragraaf II**.

II. Conclusie vergewisplicht

¹ Zie het memo van BJZ.nu.

5. Uit het verrichte onderzoek (de vergewisplicht) volgt dat de geraadpleegde openbare gegevens géén aanwijzingen bevatten dat de referentiesituatie waarmee intern wordt gesaldeerd (het feitelijk bestaande en legale gebruik van de percelen), nodig wordt geacht als instandhoudings- of passende maatregel. Paragraaf III en IV bevatten de verantwoording voor deze conclusie.

III. Analyse per Natura 2000-gebied

6. Uit de AERIUS Calculatorberekeningen² volgt dat in de volgende Natura-2000 gebieden in de aanlegfase stikstofdepositie ten gevolge van het plan zal plaatsvinden:
- Wierdense Veld
 - Engbertsdijksvenen,
 - Vecht- en Beneden-Reggegebied,
 - Sallandse Heuvelrug,
 - Springendal & Dal van de Mosbeek,
 - Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek,
 - Borkeld,
 - Lemselermaten,
 - Boetelerveld,
 - Landgoederen Oldenzaal,
 - Lonnekermeer.
7. In enkele van deze gebieden (te weten: Engbertsdijksvenen, Wierdense Veld, Sallandse Heuvelrug en Springendal & Dal van de Mosbeek) is ook voor de gebruiksfase een stikstofdepositietoename berekend.
8. In het navolgende wordt per gebied (in de volgorde zoals hierboven is weergegeven) onderzocht of er in de stukken die betrekking hebben op het desbetreffende gebied, aanwijzingen zijn dat de referentiesituatie waarmee intern wordt gesaldeerd door de provincie nodig wordt geacht als instandhoudings- of passende maatregel. Per gebied is hierover een conclusie opgenomen.

WIERDENSE VELD

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000-gebied Wierdense Veld.

- Aanwijzingsbesluit Wierdense Veld d.d. 11 november 2016
- Natura 2000 Gebiedsanalyse Wierdense Veld PAS, d.d. 31 oktober 2017
- Inrichtingsplan natuurherstelmaatregelen Wierdense Veld d.d. 1 mei 2021
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Wierdense Veld 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Wierdense Veld d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 12 oktober 2023

Aanwijzingsbesluit Wierdense Veld d.d. 11 november 2016

H4030 Droge Europese heide

² AERIUS-berekening Bedrijventerrein Weuste Noord fase 2, Wierden d.d.6 november 2025, projectnr. 2024-515.

- H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
H7110 *Actief hoogveen
H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is

Natura 2000 Gebiedsanalyse Wierdense Veld PAS d.d. 31 oktober 2017

In hoofdstuk 4 van de Gebiedsanalyse zijn de instandhoudingsmaatregelen beschreven die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Tabel 4.1 van de gebiedsanalyse bevat maatregelen op gebiedsniveau en tabel 4.2 bevat maatregelen op habitatniveau. Er worden geen maatregelen beschreven met betrekking tot stikstof die specifiek betrekking hebben op de gronden die in de interne saldering worden betrokken.

Inrichtingsplan natuurherstelmaatregelen Wierdense Veld d.d. 1 mei 2021

Het inrichtingsplan beschrijft de interne natuurherstelmaatregelen binnen het Wierdense veld en bevat kaarten waarop de maatregelen staan. Deze hebben geen betrekking op de gronden die in de interne saldering worden betrokken.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Wierdense Veld 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage in combinatie met figuur 1.2 van de eindrapportage worden de getroffen en te treffen herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Wierdense Veld d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Wierdense Veld luidt als volgt:

'Alle stikstofgevoelige habitats in het Wierdense Veld zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Uit de synthese blijkt dat er een restprobleem aanwezig is. Het gaat om de drukfactor stikstof, hydrologie en de geïsoleerde ligging. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket uit de gebiedsanalyse wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare maatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie voldoende teniet te doen en daarmee zicht te hebben op het op de langere termijn behalen van de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in het Wierdense veld verder omlaag te brengen. Verdere extensivering van de landbouw en drinkwaterwinning in het gebied kunnen een sterke bijdrage leveren aan het versterken van de waterhuishouding en reductie van stikstofdepositie. In 2021 is besloten 180 hectare extra te betrekken bij de bufferzone om de situatie te verbeteren en drinkwaterwinning mogelijk te houden. Uit verder onderzoek (M14) en het lopende gebiedsproces dient duidelijk te worden welke maatregelen er nog extra moeten worden genomen om de hydrologie te verbeteren. Wat betreft het versterken van de ecologische verbindingen is de aanbeveling om op regionaal schaalniveau in kaart te brengen welke functionele ecologische verbindingzones effectief zijn voor behoud en versterking van het hoogveenlandschap. Samenhang met de andere opgaven in het landelijk gebied

(stikstof, KRW, 10% groenblauwe dooradering) ligt hierbij voor de hand. Voor meer zekerheid bij het doelbereik, zouden op termijn nog de volgende interne maatregelen de moeite waard zijn om te verkennen; Het dichten en afdammen van de paar laatste veenputten welke nog nu niet zijn verkend, herstellen van onnatuurlijke hoogtes (in veen en zand die zijn ontstaan door de ontginning) als dit (lokaal) hydrologisch winst oplevert en enten en introduceren van bultvormende veenmossoorten.' [onderstreping: RNMW]

Uit deze conclusie en de verdere tekst van de NDA Wierdense Veld volgt dat in het Natura 2000-gebied Wierdense Veld, vanwege de voortdurende overschrijding van de KDW in 2030 voor een deel van de arealen van meerdere habitattypen, de te hoge stikstofdepositie nog altijd een forse drukfactor is.³ Overbelasting met stikstof blijft een knelpunt in relatie tot het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000- gebied.⁴ Verslechtering valt niet uit te sluiten.

In het kader van herstelmaatregelen wordt in hoofdstuk 5 van de NDA Wierdense Veld voor instandhoudingsmaatregelen verwezen naar de PAS-gebiedsanalyse voor Wierdense Veld. Hierin worden geen maatregelen genoemd met betrekking tot stikstof die specifiek betrekking hebben op de gronden die in de interne saldering worden betrokken.

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 12 oktober 2023

Door het ontbreken van gegevens in de NDA kan volgens de Ecologische Autoriteit niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen en welke maatregelen op welke exacte locatie het meest geschikt zijn. Daarmee is wel de richting, maar niet de precieze omvang van het maatregelenpakket te bepalen.

De Ecologische Autoriteit adviseert in het NDA kwantitatieve gegevens op te nemen over de stikstofdepositie en hier een opgave aan te koppelen. Op basis van een inschatting van de stikstofdepositie is de aanname dat deze met minimaal 50% dient te worden gereduceerd om de doelen voor de natuurkwaliteit in het gebied te kunnen halen.

De Ecologische Autoriteit zegt verder onder meer:

'De Ecologische Autoriteit adviseert om de aanpak voor herstel van Wierdense Veld te laten berusten op meerdere invalshoeken, die niet los van elkaar gezien kunnen worden:

- (Bron)maatregelen in de omgeving om de depositie van stikstof drastisch te verminderen. Deze zijn in de NDA alleen als wenselijk aangeduid, zonder dat daarbij aangegeven is tot welk resultaat deze zouden moeten leiden om robuust en duurzaam hoogveenherstel mogelijk te maken, terwijl een reductie van ruim 60% noodzakelijk is. Het tegengaan van de effecten van stikstofdepositie met overlevingsmaatregelen is in hoogveensystemen nauwelijks mogelijk. Alleen het verminderen van stikstofdepositie (aanpak bij de bron) draagt bij aan het tegengaan van verdere verslechtering.'* [onderstreping: RNMW]

Uit het advies van de Ecologische Autoriteit volgt dat er nog veel onduidelijkheid bestaat over de precieze te nemen maatregelen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die

³ Zie p. 20 van de NDA Wierdense Veld.

⁴ Zie p. 28 van de NDA Wierdense Veld.

wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor het Wierdense Veld.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Wierdense Veld instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering

ENGBERTSDIJKVENEN

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen.

- Aanwijzingsbesluit Engbertsdijkvenen d.d. 10 september 2009
- Gebiedsanalyse Engbertsdijkvenen PAS d.d. 31 oktober 2017
- Beheerplan Engbertsdijkvenen mei 2016 met gedeeltelijke herziening januari 2019
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Engbertsdijkvenen 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Engbertsdijkvenen d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 12 oktober 2023

Aanwijzingsbesluit Engbertsdijkvenen d.d. 10 september 2009

H4030 Droge Europese heide
H7110 *Actief hoogveen
H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is

Gebiedsanalyse Engbertsdijkvenen PAS d.d. 31 oktober 2017

De voorgestelde concrete maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken (paragraaf 7.1 en bijlage 1a en 1b) hebben geen betrekking op de voor interne saldering in te zetten gronden.

Beheerplan Engbertsdijkvenen mei 2016 met gedeeltelijke herziening januari 2019

De voorgestelde concrete maatregelen zijn opgenomen in paragraaf 5.7. Deze hebben geen betrekking op de voor interne saldering in te zetten gronden.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Engbertsdijkvenen 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage in combinatie met figuur 1.1 van de eindrapportage worden de getroffen en te treffen herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Engbertsdijkvenen d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Engbertsdijkvenen luidt als volgt:

'Alle stikstofgevoelige habitats in Engbertsdijkvenen zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Wat betreft de drukfactor stikstof blijft er een restprobleem. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie voldoende teniet te doen en daarmee zicht te hebben op het op de langere termijn behalen van de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in de Engbertsdijkvenen verder omlaag te brengen. In het gebiedsproces zijn om uiteenlopende redenen keuzes gemaakt en randvoorwaarden gesteld wat betreft de hydrologische maatregelen en effecten daarvan. Onder andere dat in het landbouwgebied ten zuiden van de Hoevenweg geen hydrologische effecten mochten optreden. Mocht in de toekomst blijken dat maatregelen uit het inrichtingsplan, mede als gevolg van klimatologische ontwikkelingen, onvoldoende zijn voor het halen van de instandhoudingsdoelen, dan zullen ook de afgevalen en mitigerende maatregelen in het licht van verder herstel weer opnieuw tegen het licht moeten worden gehouden.'

In tabel 4 zijn worden alle maatregelen ten behoeve van de instandhoudingsdoelen voor de Engbertsdijkvenen genoemd.⁵ In figuur 7 uit de PAS-Gebiedsanalyse Engbertsdijkvenen is te zien waar deze maatregelen (zouden) worden uitgevoerd. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Ten slotte wordt vermeld dat het van belang is om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in de Engbertsdijkvenen verder omlaag te brengen. Hierbij worden geen concrete maatregelen genoemd.

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit 12 oktober 2023

'De Ecologische Autoriteit constateert dat met de geprogrammeerde maatregelen de Natura 2000-doelen niet worden gehaald. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om alle Natura 2000-doelen te behalen en verdere verslechtering van de habitattypen en leefgebieden van soorten in de Engbertsdijkvenen te voorkomen. Door het ontbreken van gegevens in de NDA kan niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen en welke maatregelen op welke exacte locatie het meest geschikt zijn. Daarmee is wel de richting, maar niet de precieze omvang van het maatregelenpakket te bepalen.'

De NDA moet verbeterd worden om beter te begrijpen wat de oorzaken zijn van de huidige problemen en om tot een maatregelenpakket te komen waarmee de beschermde natuur weer gezond wordt. Verbeter de NDA daarom op de volgende punten: (...)

⁵ P. 20 van de NDA.

Uit het advies van de Ecologische Autoriteit blijkt dat er nog veel onduidelijkheid bestaat over de precieze te nemen maatregelen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Engbertsdijkvenen.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

VECHT- EN BENEDEN-REGGEGBIED

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied.

- Aanwijzingsbesluit Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 4 juli 2013
- Gebiedsanalyse PAS Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 31 maart 2017
- Natura 2000 beheerplan Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 18 juli 2017 +addendum
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Vecht- en Beneden-Reggegebied 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 12 oktober 2023

Aanwijzingsbesluit Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 4 juli 2013

H2310	Psammofiele heide met Calluna en Genista
H2330	Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
H3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
H4030	Droge Europese heide
H5130	Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
H6120	*Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
H6230	*Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
H6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
H7110	*Actief hoogveen
H7120	Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
H7140	Overgangs- en trilveen
H7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
H9120	Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
H9190	Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur
H91E0	*Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Hieraan zijn bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

- H2320 Psammofiele heide met Calluna en Empetrum nigrum
- H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea
- H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
- H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitricho-Batrachion
- H91F0 Gemengde oeverformaties met Quercus robur, Ulmus laevis en Ulmus minor, Fraxinus excelsior of Fraxinus angustifolia langs de grote rivieren (Ulmion minoris)

Gebiedsanalyse PAS Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 31 maart 2017

Tabel 4.2 van de gebiedsanalyse bevat een overzicht van de herstelmaatregelen op habitatniveau. Tabel 4.3 bevat een overzicht van de herstelmaatregelen op gebieds- en habitatniveau. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Natura 2000 beheerplan Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 18 juli 2017 +addendum

Tabel 24 van het beheerplan bevat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau. Tabel 27 bevat de herstelmaatregelen op habitatniveau. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Met het addendum zijn maatregelen toegevoegd aan het beheerplan. Deze aanvullende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden die worden ingezet ten behoeve van de interne saldering.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Vecht- en Beneden-Reggegebied 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage worden de herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Vecht- en Beneden-Reggegebied d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Vecht- en Beneden-Reggegebied luidt als volgt:

'17 stikstofgevoelige habitats in Vecht- en Beneden Reggegebied zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Een richting voor nieuwe (herstel)maatregelen wordt gegeven in hoofdstuk 8. Uit de synthese blijkt dat er een restprobleem aanwezig is. Het gaat om de drukfactoren stikstof en hydrologie. Voor wat betreft stikstof zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie

tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie voldoende teniet te doen en daarmee zicht te hebben op het op de langere termijn behalen van de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in het gebied verder omlaag te brengen. Oplossingen moeten worden gezocht in het integraal aanpakken van de problematiek, waarbij, en dat is feitelijk niet nieuw, verdroging, verzuring en vermisting tegelijk worden aangepakt.

Een tweetal voorbeelden:

- *Het Eerder Achterbroek en het Junnervlier. Verplaatsing van een aantal boerenbedrijven, het dempen van een aantal sloten en het verhogen van de bodem van de Bevert kan hier zorgen voor echt systeemherstel en kwaliteitsverbetering en uitbreiding van alluviaal bos en aanliggende leefgebieden als Lg06 en Lg08).*
- *Inrichting van de Eerderhooilanden in 2023 zal ook leiden tot systeemherstel in het Reggedal (aansluitend op het Eerder Achterbroek en het Junnervlier) en een kwaliteitsverbetering voor het aanwezig alluviale bos en de leefgebieden daar (dotterbloemgrasland en de nat, matig voedselrijke graslanden). (...)*

In Tabel 4 van de NDA is een overzicht opgenomen met alle maatregelen voor het Vecht- en Beneden-Reggegebied en de directe omgeving. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Aangegeven wordt verder dat het van belang is om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in het gebied verder omlaag te brengen.

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 12 oktober 2023

'De Ecologische Autoriteit constateert dat met de geprogrammeerde maatregelen de Natura 2000-doelen niet worden gehaald. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om alle Natura 2000-doelen te behalen en verdere verslechtering van de habitats in de Vecht- en Beneden-Reggegebied te voorkomen. Door het ontbreken van gegevens in de NDA kan echter niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen en welke maatregelen op welke exacte locatie het meest geschikt zijn. Daarmee is wel de richting, maar niet de precieze omvang van het maatregelenpakket te bepalen. Er is dus meer informatie nodig om beter te begrijpen wat de oorzaken zijn van de huidige problemen en om tot een maatregelenpakket te komen waarmee de beschermde natuur weer gezond wordt. Verbeter de NDA daarom op de volgende punten: (...)

Hieruit volgt dat er nog veel onzekerheid bestaat over te nemen aanvullende maatregelen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig worden geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor het Vecht- en Beneden-Reggegebied.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete

maatregelen die worden genoemd in onder meer het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

SALLANDSE HEUVELRUG

***i.* Documenten**

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug.

- Aanwijzingsbesluit Sallandse Heuvelrug d.d. 25 april 2013
- Gebiedsanalyse PAS Sallandse Heuvelrug d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Sallandse Heuvelrug mei 2016
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Sallandse Heuvelrug 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Sallandse Heuvelrug d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 21 juni 2023

Aanwijzingsbesluit Sallandse Heuvelrug d.d. 25 april 2013

H3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
H4030	Droge Europese heide
H5130	Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
H6230	*Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
H7110	*Actief hoogveen

Hieraan is bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

- H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Gebiedsanalyse PAS Sallandse Heuvelrug d.d. 31 oktober 2017

Bijlage 3a bij de gebiedsanalyse bevat een maatregelentabel met in bijlage 3b een bijbehorende maatregelenkaart. De maatregelen hebben geen betrekking op de percelen waarmee intern wordt gesaldeer.

Natura 2000 beheerplan Sallandse Heuvelrug mei 2016

Tabel 5.4 van het beheerplan bevat maatregelen voor de korte en lange termijn, die stikstof gerelateerd zijn. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Sallandse Heuvelrug 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage in combinatie met figuur 1.1 worden de herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Sallandse Heuvelrug d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Sallandse Heuvelrug luidt als volgt:

'Zes stikstofgevoelige habitats en 2 doelsoorten in Sallandse Heuvelrug zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Uit de synthese blijkt dat er een aantal restproblemen aanwezig zijn, namelijk stikstof, leefgebied korhoen, recreatie, en hydrologie. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie in voldoende mate teniet te doen. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is dan ook van groot belang om (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie op de Sallandse Heuvelrug verder omlaag te brengen. (...)'

In tabel 4 van de NDA is een overzicht van de (herstel)maatregelen opgenomen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Ten aanzien van stikstof wordt voorts het volgende opgemerkt:

'Stikstof

Het beheerplan voorziet niet in maatregelen om de overbelasting met stikstof te verminderen. Overbelasting met stikstof blijft een groot knelpunt i.r.t. het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied. Het merendeel van het areaal aan habitattypen (m.u.v. H7150) is momenteel en blijft ook in 2030 licht tot sterk overbelast (zie paragraaf 4.2) zonder aanvullende maatregelen op het gebied van stikstofdepositie. Voor een aantal van de habitattypen geldt bovendien dat de herstelbaarheid slecht is.'

Ten aanzien van nieuwe (natuur)maatregelen wordt gesteld:

'Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie in voldoende mate teniet te doen. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is dan ook van groot belang om (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie op de Sallandse Heuvelrug verder omlaag te brengen.'

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 21 juni 2023

De conclusie van de Ecologische Autoriteit is:

'De Ecologische Autoriteit concludeert dat (verdere) verslechtering van de Sallandse Heuvelrug voor alle habitattypen en soorten niet is uitgesloten en dat uitbreidings- en verbeterdoelen niet worden gehaald. De in de NDA opgenomen richtingen voor nieuwe maatregelen biedt een aantal, maar nog onvoldoende aanknopingspunten om de Natura 2000-doelen met het gebiedsprogramma te behalen. Door het ontbreken van informatie kan niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen. Ook ontbreekt een volledig overzicht van (de richting voor) benodigde aanvullende maatregelen in de NDA.'

De ecologische autoriteit merkt verder onder meer op dat:

- *'Uit de NDA niet blijkt of en op welke termijn geprogrammeerde maatregelen uitgevoerd worden en wat dat betekent voor de haalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen.*
- *Er alleen interne maatregelen zijn beschouwd en zijn opgenomen in het uitvoeringsplan (Met uitzondering van de natuurontwikkeling van de Zunasche Heide, als dit al als externe maatregel van het Natura 2000-gebied kan worden bestempeld).*
- *Een analyse ontbreekt van de robuustheid van de maatregelen in het licht van de klimaatverandering, bijvoorbeeld in relatie tot de toename van droge perioden en de stijging van de temperatuur.'*

Interne maatregelen zijn maatregelen binnen het Natura 2000-gebied. De gronden waarmee intern wordt gesaldeer liggen niet binnen dit (of een ander) Natura 2000-gebied. Verder volgt uit het voorgaande dat nog onzekerheid bestaat over de benodigde aanvullende maatregelen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Sallandse Heuvelrug.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

SPRINGENDAL EN DAL VAN DE MOSBEEK

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000-gebied Springendal en Dal van de Mosbeek.

- Aanwijzingsbesluit Springendal en Dal van de Mosbeek d.d. 4 juli 2013
- Gebiedsanalyse PAS Springendal en Dal van de Mosbeek d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Springendal en Dal van de Mosbeek 3 april 2019
- Inrichtingsplan Springendal en Dal van de Mosbeek 7 september 2020
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Springendal en Dal van de Mosbeek 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Springendal en Dal van de Mosbeek d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 24 april 2024

Aanwijzingsbesluit Springendal en Dal van de Mosbeek d.d. 4 juli 2013

H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
H4030	Droge Europese heide
H5130	Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
H6230	*Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
H6410	Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)
H7140	Overgangs- en trilveen
H7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

- H7230 Alkalisch laagveen
- H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
- H91E0 *Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Hieraan zijn bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

- H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion betuli
- H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur
- H91D0 *Veenbossen

Gebiedsanalyse PAS Springendal en Dal van de Mosbeek d.d. 31 oktober 2017

Tabel 4.1 bij de gebiedsanalyse bevat een maatregelentabel op gebiedsniveau en tabel 4.2 bij de gebiedsanalyse bevat een maatregelentabel op habitatniveau. De maatregelen hebben geen betrekking op de percelen waarmee intern wordt gesaldeerd.

Natura 2000 beheerplan Springendal en Dal van de Mosbeek 3 april 2019

Tabel 16 van het beheerplan bevat maatregelen op gebiedsniveau en tabel 17 van het beheerplan bevat maatregelen op habitatniveau. Zie ook tabel 18 van het beheerplan. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de referentiesituatie waarmee intern wordt gesaldeerd.

Inrichtingsplan Springendal en Dal van de Mosbeek 7 september 2020

Het N2000-beheerplan is uitgangspunt geweest voor het verder uitwerken van de maatregelen in het inrichtingsplan. Uit een nadere analyse is gebleken dat er op sommige locaties meer of minder maatregelen nodig zijn dan in het N2000-beheerplan aangegeven en dat ook de voormalige landbouwgronden (nu natuur) en natuurterreinen ook bijdragen aan de verliezen van nutriënten en tot aanvullende maatregelen leiden.

Gelet op de bijbehorende kaarten hebben de maatregelen geen betrekking op de gronden die worden ingezet voor interne saldering.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Springendal en Dal van de Mosbeek 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage in combinatie met figuur 1.1 worden de herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Springendal en Dal van de Mosbeek d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Springendal en Dal van de Mosbeek_luidt als volgt:

'Bijna alle stikstofgevoelige habitats in Springendal en Dal van de Mosbeek zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij', behalve H7150. H7150 gaat door natuurlijke successie over in H4010, vochtige heide. Onduidelijk is of dit ook zo is, dit moet uit nieuwe habitattypenkaarten blijken. De vier aangewezen soorten zijn eveneens beoordeeld met

'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren.

Uit de synthese blijkt dat er meerdere restproblemen aanwezig zijn. Het geringe oppervlak en de geïsoleerde ligging maken de habitattypen kwetsbaar. Er spelen problemen rondom hydrologie, waterkwaliteit en luchtkwaliteit. Een belang restprobleem is de drukfactor stikstof. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie voldoende teniet te doen en daarmee zicht te hebben op het op de langere termijn behalen van de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofbelasting (zowel uit de lucht als via water) in het Springendal en Dal van de Mosbeek verder omlaag te brengen. (...)

In tabel 4 van de NDA is een overzicht van de (herstel)maatregelen opgenomen voor Springendal en Dal van de Mosbeek en de directe omgeving. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Verder wordt in de NDA vermeld dat het van belang is om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofbelasting (zowel uit de lucht als via water) in het Springendal en Dal van de Mosbeek verder omlaag te brengen.

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 24 april 2024

De Ecologische Autoriteit concludeert onder meer het volgende:

'Tijdens het veldbezoek is het de Ecologische Autoriteit opgevallen dat de beheerders veel waardevolle kennis hebben van het gebied en veel inspanningen leveren om met beheer goede resultaten te bereiken. Het is uit de NDA niet goed navolgbaar op welke wijze de kennis van beheerders is gebruikt. De NDA moet dan ook beter uitleggen wat de oorzaken zijn van de huidige problemen om daarmee te onderbouwen wat het maatregelenpakket is om de beschermde natuur weer te herstellen. Door het ontbreken van informatie kan bovendien niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen. Daarmee is op basis van de informatie in de NDA wel de richting, maar niet de precieze omvang van het maatregelenpakket te bepalen. De NDA bevat ook geen volledig overzicht van (de richting voor) benodigde aanvullende maatregelen.'

De Ecologische Autoriteit concludeert verder:

'De Ecologische Autoriteit constateert dat stikstof een grote drukfactor is en dat vermindering van de stikstoflast onderdeel moet uitmaken van een effectief maatregelenpakket voor Springendal & Dal van de Mosbeek.'

Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor het Springendal & Dal van de Mosbeek.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Springendal & Dal van de Mosbeek instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer de gebiedsanalyse, het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

ACHTER DE VOORT, AGELEBROEK&VOLTHERBROEK

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000-gebied Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek.

- Aanwijzingsbesluit Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek d.d. 25 april 2013
- Gebiedsanalyse PAS Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek 2016 met gedeeltelijke herziening september 2021 en aanvulling oktober 2025
- Natuurdoelanalyse Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 24 april 2024

Aanwijzingsbesluit Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek d.d. 25 april 2013

- H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea
- H6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)
- H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion betuli
- H91E0 *Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Hieraan zijn bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

- H4010 Vochtige heiden (hogere zandgronden)
- H4030 Droge heiden
- H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H9120 Beuken-eikenbossen met hulst

Gebiedsanalyse PAS Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek d.d. 31 oktober 2017

In tabel 8.1 van de gebiedsanalyse wordt het totaalpakket aan stikstof gerelateerde maatregelen weergegeven. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Natura 2000 beheerplan Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek

Tabel 5.2 van het beheerplan bevat het totaalpakket aan stikstofgerelateerde maatregelen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Natuurdoelanalyse Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek luidt als volgt:

'Vrijwel alle stikstofgevoelige habitats in Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Uit de synthese blijkt dat er voor wat betreft stikstofdepositie, te kleine omvang en isolatie, en hydrologie en waterkwaliteit restproblemen aanwezig zijn. Aanvullende natuurherstelmaatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Voor wat betreft stikstof wordt middels het maatregelenpakket dat in voorbereiding (en deels in uitvoering) is onder meer door middel van de inzet van systeemherstel en de relevante beschikbare overlevingsmaatregelen maximaal ingezet om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegen te gaan. Het is echter ook van belang om (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie verder omlaag te brengen. (...)

In tabel 4 van de NDA is een overzicht van de (herstel)maatregelen opgenomen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Ten aanzien van stikstof wordt verder het volgende opgemerkt:

'Stikstof

Het beheerplan voorziet niet in maatregelen om de overbelasting met stikstof te verminderen. Overbelasting met stikstof blijft een knelpunt i.r.t. het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied. Het gehele areaal van Zwak gebufferd vennen (H3130) blijft tot na 2030 sterk overbelast. Datzelfde geldt naar alle waarschijnlijkheid voor delen van het leefgebied van Kamsalamander. Een groot deel van de arealen van de habitattypen Vochtige heiden (H4010A), Droge heiden (H4030), Pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150), Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) en Eikenhaagbeukenbossen (H9160A) staan ook in 2030 (en mogelijk dus daarna) nog onder lichte tot matige stikstofdruk (zie paragraaf 4.2). Het areaal Vochtige alluviale bossen (H91E0C) zal op termijn nog slechts voor een klein deel licht overbelast blijven. Dat geldt daarmee naar alle waarschijnlijkheid dan ook voor het leefgebied van Zeggekorfslak. Deels voorspellen de AERIUS-berekeningen dus een licht positief effect op de langere termijn, maar voor het grootste deel blijven de habitattypen matig tot licht overbelast. Aanvullende brongerichte maatregelen blijven nodig om overbelasting te verminderen/voorkomen. Het terugdringen van de stikstofbelasting zorgt, naast alle inrichtings- en beheermaatregelen, voor een meer duurzame situatie richting bereik van de gebiedsdoelstellingen.'

Ten aanzien van nieuwe (natuur)maatregelen wordt gesteld:

'Voor wat betreft stikstof wordt middels het maatregelenpakket dat in voorbereiding (en deels in uitvoering) is onder meer door middel van de inzet van systeemherstel en de relevante beschikbare overlevingsmaatregelen ingezet om de negatieve effecten van de

te hoge stikstofdepositie tegen te gaan. Het is echter ook van belang om (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie verder omlaag te brengen.'

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 24 april 2024

'De Ecologische Autoriteit concludeert op basis van de NDA dat de natuur in AVAV is verslechterd en dat (verdere) verslechtering van alle habitattypen en soorten niet is uitgesloten. Ook worden de doelen voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering niet gehaald met de bestaande en geplande maatregelen. Het is niet toegestaan om te wachten met het treffen van maatregelen totdat verdere verslechtering optreedt. De NDA beschrijft nauwelijks aanvullende maatregelen. Dit biedt onvoldoende aanknopingspunten om verdere verslechtering te voorkomen en de Natura 2000-doelen te behalen. Door het ontbreken van informatie kan bovendien niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen. De NDA moet op deze punten worden aangevuld.

Omdat verdere verslechtering moet worden voorkomen, adviseert de Ecologische Autoriteit om niet langer te wachten met het uitvoeren van maatregelen, waarvan zeker is dat ze nodig en effectief zijn. Hiermee kan ook voorkomen worden dat het behalen van de doelen wordt bemoeilijkt. Dit geldt bijvoorbeeld voor:

- *Verlagen van de stikstofdepositie door bronaanpak. De stikstofdepositie is jarenlang te hoog geweest voor de aanwezige natuur en zal dat (grotendeels) voorlopig blijven. De effecten op de natuur zijn cumulatief door ophoping van stikstof. Dit veroorzaakt vermisting en verzuring die nog jarenlang leiden tot een lagere diversiteit van flora en fauna. De gevolgen van de hoge stikstoflast zijn in AVAV bijvoorbeeld te zien aan verruiging van de ondergroei in bossen met bramen. Verlaging van de stikstofdepositie is nodig om verdere verslechtering te voorkomen en de natuurdoelen voor uitbreiding en verbetering te behalen.*
- *Hydrologische herstelmaatregelen. Het gaat hierbij om maatregelen binnen en buiten het gebied die erop zijn gericht de grondwaterstanden te verhogen en de aanvoer van baserijke kwel naar het natuurgebied te verhogen (zoals onder andere het verhogen van de drainagebasis en het beperken van grondwateronttrekkingen).*
- *Het beperken van de bemesting in de omgeving. Hierdoor nemen de effecten van vermisting, veenafbraak en interne eutrofiëring door sulfaat in AVAV af.*
- *Uitbreiden en verbinden van geïsoleerde locaties met habitattypen. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden door omvorming van landbouwgrond naar natuur en het stopzetten van de bemesting.*

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat op dit moment nog onzeker is welke aanvullende maatregelen concreet zullen worden genomen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer de gebiedsanalyse, het

beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

BORKELD

***i.* Documenten**

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000 gebied Borkeld.

- Aanwijzingsbesluit Borkeld d.d. 25 april 2013
- Gebiedsanalyse PAS Borkeld d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Borkeld mei 2016
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Borkeld 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Borkeld d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 21 juni 2023

Aanwijzingsbesluit Borkeld d.d. 25 april 2013

H2310 Psammofiele heide met Calluna en Genista
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
H4030 Droge Europese heide
H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Hieraan zijn bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

H2330 Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur

Gebiedsanalyse PAS Borkeld d.d. 31 oktober 2017

In tabel 7.5 van de gebiedsanalyse is het totaalpakket aan (stikstof gerelateerde) maatregelen in een overzicht weergegeven. Bijlage 2 bevat de kaart bij de maatregelen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Natura 2000 beheerplan Borkeld mei 2016

Tabel 5.13 van het beheerplan bevat het totaalpakket aan stikstofgerelateerde maatregelen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Borkeld 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage in combinatie met figuur 1.1 worden de herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Borkeld d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Borkeld luidt als volgt:

'Alle stikstofgevoelige habitats in Borkeld zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Uit de synthese blijkt dat er een restprobleem aanwezig is. Het gaat om de drukfactor stikstof. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie (ten dele) tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie voldoende teniet te doen en daarmee zicht te hebben op het op de langere termijn behalen van de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in de Borkeld verder omlaag te brengen. (...).'

In tabel 4 van de NDA is een overzicht van de (herstel)maatregelen opgenomen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Ten aanzien van stikstof wordt verder het volgende opgemerkt (p. 26):

'Het beheerplan voorziet niet in maatregelen om de overbelasting met stikstof te verminderen. Overbelasting met stikstof blijft een groot knelpunt i.r.t. het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied. Het merendeel van het areaal aan habitattypen (m.u.v. H7150) is momenteel en blijft ook in 2030 licht tot sterk overbelast (zie paragraaf 4.2) zonder aanvullende maatregelen op het gebied van stikstof. Voor een aantal van de habitattypen geldt bovendien dat de herstelbaarheid matig tot slecht is.'

En ook (p. 31):

'Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in de Borkeld verder omlaag te brengen.'

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 21 juni 2023

'De Ecologische Autoriteit concludeert dat (verdere) verslechtering van De Borkeld voor alle habitattypen niet is uitgesloten en dat uitbreidings- en verbeterdoelen niet worden gehaald. De in de NDA opgenomen richtingen voor nieuwe maatregelen biedt een aantal, maar nog onvoldoende aanknopingspunten om de Natura 2000- doelen met het gebiedsprogramma te behalen. Door het ontbreken van informatie kan niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen. Ook ontbreekt een volledig overzicht van (de richting voor) benodigde aanvullende maatregelen in de NDA.'

En verder:

'Uit de NDA blijkt dat, ook na uitvoering van alle geprogrammeerde maatregelen, verslechtering niet kan worden voorkomen. Er blijven 'restproblemen' in het gebied over.'

Het is daarmee duidelijk dat aanvullende maatregelen getroffen moeten worden. De Ecologische Autoriteit onderschrijft deze conclusie. Maar doordat kwantitatieve gegevens ontbreken, is de exacte omvang van de restproblemen niet in beeld. Het korte hoofdstuk 8 “Richting nieuwe maatregelen” in de NDA is geeft hiervoor onvoldoende concrete maatregelen.’

Geadviseerd wordt vervolgens:

‘Vul de NDA aan met (richtingen voor) aanvullende maatregelen en geef aan wat de verwachte effectiviteit ervan is, of dat ze als experimentele of onderzoeksmaatregelen moeten worden gekwalificeerd.’

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat op dit moment nog onzeker is welke aanvullende maatregelen concreet zullen worden genomen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Borkeld.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Borkeld instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer de gebiedsanalyse, het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

LEMSELERMATEN

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000 gebied Lemselermaten.

- Aanwijzingsbesluit Lemselermaten d.d. 23 mei 2013
- Gebiedsanalyse PAS Lemselermaten d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Lemselermaten 9 september 2016
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Lemselermaten 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Lemselermaten d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 14 mei 2024

Aanwijzingsbesluit Lemselermaten d.d. 23 mei 2013

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
H6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
H7230 Alkalisch laagveen
H91E0 *Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Hieraan is bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

- H4030 Droge Europese heide

Gebiedsanalyse PAS Lemselermaten d.d. 31 oktober 2017

Tabel 4.1 van de gebiedsanalyse bevat de maatregelen op gebiedsniveau en tabel 4.2 bevat de maatregelen op habitatniveau. In tabel 4.3 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitatniveau samengevat. Bijlage 2 bevat de kaart bij de maatregelen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Natura 2000 beheerplan Lemselermaten 9 september 2016

Tabel 17 (zie ook tabel 15 en 16) van het beheerplan bevat de herstelmaatregelen op gebieds- en habitatniveau. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Lemselermaten 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage worden de herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Lemselermaten d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Lemselermaten luidt als volgt:

‘Zeven (stikstofgevoelige) habitattypen en één soort in Lemselermaten beoordeeld zijn met ‘Nee, tenzij’. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Uit de synthese blijkt dat er voor wat betreft stikstofdepositie in ieder geval een restprobleem aanwezig is. Aanvullende natuurherstelmaatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Middels het ontwerp-maatregelenpakket dat in voorbereiding (en deels in uitvoering is) wordt onder meer door middel van de inzet van hydrologisch systeemherstel en de relevante beschikbare extramaatregelen uit de herstelstrategieën maximaal ingezet om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegen te gaan. Het is echter ook van belang om (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie verder omlaag te brengen. Waar het gaat over de versnipperde en te kleine Vochtige heiden (H4010A), Droge heiden (H4030), Heischrale graslanden (H6230), Blauwgraslanden (H6410), Pionervegetaties met snavelbiezen (H7150) en Kalkmoerassen (H7230), is het een no-regret-maatregel om aanvullend in te zetten op actief vergroten van de afzonderlijke geïsoleerd liggende delen, nieuwe locaties te zoeken voor uitbreiding binnen het gebied en de afzonderlijke habitats van eenzelfde type zo goed mogelijk met elkaar te verbinden. (...)’

In tabel 4 van de NDA is een overzicht van de (herstel)maatregelen opgenomen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Ten aanzien van stikstof wordt verder het volgende opgemerkt:

‘Stikstof

Het beheerplan voorziet niet in maatregelen om de overbelasting met stikstof te verminderen. Overbelasting met stikstof blijft een knelpunt i.r.t. het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied. De arealen van de habitattypen H4010A Vochtige heiden, H4030 Droge heiden, H6230 Heischrale graslanden, H6410 Blauwgraslanden en H7230 Kalkmoerassen worden langjarig en in ieder geval ook in 2030 nog nagenoeg geheel overbelast met stikstof (matige overbelasting volgens Aerius M22). Voor de habitattypen H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen en H91E0C Vochtige alluviale bossen lijkt de situatie iets gunstiger, met een lichte tot geen overbelasting in 2030 (zie paragraaf 4.2).'

En ook (p. 37):

'Het is echter ook van belang om (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie verder omlaag te brengen.'

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 14 mei 2024

'De Ecologische Autoriteit concludeert op basis van de NDA dat de natuur in Lemselermaten is verslechterd en dat (verdere) verslechtering van alle habitattypen en soorten niet is uitgesloten. De doelen voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering worden niet gehaald met de bestaande en geplande maatregelen. Het is niet toegestaan om te wachten met het treffen van maatregelen totdat verdere verslechtering optreedt. De NDA beschrijft nauwelijks aanvullende maatregelen. Dit biedt onvoldoende aanknopingspunten om verdere verslechtering te voorkomen en de Natura 2000-doelen te behalen. Door het ontbreken van informatie kan bovendien niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen. De NDA moet op deze punten worden aangevuld.(...)'

Ten aanzien van stikstofdepositie wordt verder opgemerkt:

'De voortdurende overbelasting en daardoor veroorzaakte accumulatie van stikstof zorgt voor een grote druk op de ecologische kwaliteit van het gebied. Maatregelen om de overbelasting terug te brengen zijn nog niet in zicht. Bovendien is de reductieopgave voor stikstof aanzienlijk groter geworden door de verlaging van de kritische depositiewaarden (KDW's) van een aantal van de habitattypen ná het verschijnen van de NDA. In de NDA is de stikstofoverbelasting ruimtelijk en per habitatype weergegeven maar de NDA maakt niet expliciet duidelijk wat de totale benodigde stikstofreductie is.(...)'

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat op dit moment nog onzeker is welke aanvullende maatregelen concreet zullen worden genomen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Lemselermaten.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Lemselermaten instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer de gebiedsanalyse, het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

BOETELERVELD

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000 gebied Boetelerveld.

- Aanwijzingsbesluit Boetelerveld d.d. 25 april 2013
- Gebiedsanalyse PAS Boetelerveld d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Boetelerveld 29 maart 2016
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Boetelerveld 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Boetelerveld d.d. 7 december 2022
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 4 april 2023

Aanwijzingsbesluit Boetelerveld d.d. 25 april 2013

- H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea
- H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
- H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
- H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
- H6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)
- H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Gebiedsanalyse PAS Boetelerveld d.d. 31 oktober 2017

Tabel 4.1 van de gebiedsanalyse bevat de maatregelen op gebiedsniveau en tabel 4.2 bevat de maatregelen op habitatniveau. In tabel 4.3 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitatniveau samengevat. Bijlage 2 bevat de kaart bij de maatregelen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Natura 2000 beheerplan Boetelerveld 29 maart 2016

Tabel 15 van het beheerplan bevat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau. Tabel 16 bevat de maatregelen op habitatniveau. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Boetelerveld 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage worden de herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Boetelerveld d.d. 7 december 2022

De conclusie van de NDA Boetelerveld luidt als volgt:

'Alle stikstofgevoelige habitats in Boetelerveld zijn in het eindoordeel beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet

verslechteren. Uit de synthese blijkt dat er een restprobleem aanwezig is. Het gaat om de drukfactor stikstof. De historische, huidige en toekomstige depositie is op de habitats te hoog waardoor de omgevingscondities niet op orde zijn. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in het Boetelerveld verder omlaag te brengen.'

In tabel 4 van de NDA is een overzicht van de (herstel)maatregelen opgenomen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Ten aanzien van stikstof wordt verder het volgende opgemerkt (p. 25):

'Stikstof

Het beheerplan voorziet niet in maatregelen om de overbelasting met stikstof te verminderen. Overbelasting met stikstof blijft een groot knelpunt i.r.t. het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied. Het merendeel van het areaal aan habitattypen is momenteel en blijft ook in 2030 matig tot sterk overbelast (zie paragraaf 4.2) zonder aanvullende maatregelen op het gebied van stikstof.'

En ook:

'(...)Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in het Boetelerveld verder omlaag te brengen.(...)'

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 4 april 2023

De Ecologische Autoriteit concludeert:

'De Ecologische Autoriteit concludeert dat op basis van de NDA verdere verslechtering niet uitgesloten is en dat de doelen niet worden gehaald. De hierboven genoemde informatie is noodzakelijk om te weten wat de huidige problemen veroorzaakt en hoe de natuur weer gezond kan worden.'

Ten aanzien van stikstofdepositie wordt opgemerkt:

'In de NDA wordt geconstateerd dat, ook in 2030, er in Boetelerveld sprake is van een overschrijding van de kritische depositiewaarden voor alle habitattypen. Er wordt ook gesteld dat vooral de langdurige overbelasting en ophoping van stikstof doorslaggevend is voor de afname van biodiversiteit, echter zonder dat dit in verband wordt gebracht met de ontwikkeling van de oppervlakte en kwaliteit van habitats in het gebied zelf. In de NDA wordt niet genoemd hoeveel de stikstofdepositie moet worden teruggebracht om een duurzame staat van instandhouding te verkrijgen. Dit komt ook niet terug in de synthese en het toekomstperspectief, waardoor de noodzaak voor en haalbaarheid van overlevingsmaatregelen niet helder wordt.'

Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Boetelerveld.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Boetelerveld instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen

die worden genoemd in onder meer de gebiedsanalyse, het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

LANDGOEDEREN OLDENZAAL

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000 gebied Landgoederen Oldenzaal.

- Aanwijzingsbesluit Landgoederen Oldenzaal d.d. 4 juli 2013
- Gebiedsanalyse PAS Landgoederen Oldenzaal d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Landgoederen Oldenzaal 9 september 2016
- Natuurdoelanalyse Landgoederen Oldenzaal d.d. 7 december 2022
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 4 april 2023

Aanwijzingsbesluit Landgoederen Oldenzaal d.d. 4 juli 2013

- H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
- H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion betuli
- H91E0 *Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Hieraan is bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

- H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix H4030 Droge Europese heide

Gebiedsanalyse PAS Landgoederen Oldenzaal d.d. 31 oktober 2017

Tabel 4.1 van de gebiedsanalyse bevat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau en tabel 4.2 bevat de herstelmaatregelen op habitatniveau. In tabel 4.3 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitatniveau samengevat. Bijlage 2 bevat de kaart bij de maatregelen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Natura 2000 beheerplan Landgoederen Oldenzaal 9 september 2016

Tabel 14 van het beheerplan bevat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau. Tabel 15 bevat de maatregelen op habitatniveau. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeer.

Natuurdoelanalyse Landgoederen Oldenzaal d.d. 7 december 2022

De conclusie van de NDA Landgoederen Oldenzaal luidt als volgt:

'Alle stikstofgevoelige habitats in Landgoederen Oldenzaal zijn in het eindoordeel beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De

instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Uit de synthese blijkt dat er een restprobleem aanwezig is. Het gaat om de drukfactor stikstof en daarmee samenhangende verzuring en vermesting. De historische, huidige en toekomstige depositie is op de habitats te hoog waardoor de omgevingscondities niet op orde zijn. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in Landgoederen Oldenzaal verder omlaag te brengen. Aanvullende natuurherstelmaatregelen zijn noodzakelijk om de instandhoudingsdoelen te bereiken. Kleine en geïsoleerde oppervlakten van habitattypen moeten verbonden en vergroot worden om versnippering tegen te gaan. Met betrekking tot de reeds genomen en nog geplande hydrologische maatregelen en maatregelen om eutrofiering te voorkomen/verminderen, zal op termijn uit monitoring moeten blijken óf en waar nog aanvullende maatregelen getroffen moeten worden.'

Tabel 4 van de NDA bevat een overzicht van alle maatregelen voor Landgoederen Oldenzaal. Deze maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

In het kader van het Programma Natuur worden in Landgoederen Oldenzaal extra maatregelen uitgevoerd. M21 uit het beheerplan betreft een onderzoeksmaatregel naar de bossen in het gebied. Uit dit onderzoek zijn meerdere vervolgmaatregelen die gedekt worden uit het programma Natuur. Deze maatregelen staan in tabel 5 van de NDA. Ook deze maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Ten aanzien van stikstof wordt verder opgemerkt (p. 30)

'Stikstof

Het beheerplan voorziet niet in maatregelen om de overbelasting met stikstof te verminderen. Overbelasting met stikstof blijft een knelpunt i.r.t. het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied. Een groot deel van arealen van de habitattypen Vochtige heiden (H4010A), Droge heiden (H4030), Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) en Eiken-haagbeukenbossen (H9160A) staan ook in 2030 nog onder lichte tot matige stikstofdruk (zie paragraaf 4.2). Datzelfde geldt naar alle waarschijnlijkheid voor delen van het leefgebied van Kamsalamander. Zonder maatregelen om overbelasting te verminderen/voorkomen blijft het beheer bestaan het wegwerken van eerdere stikstofoverschotten en het tegengaan van de effecten tot 2030 en later. Het terugdringen van de stikstofbelasting zorgt, naast alle inrichtings- en beheermaatregelen, voor een meer duurzame situatie richting bereik van de gebiedsdoelstellingen.'

En ook:

'Het is echter ook van belang om (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie verder omlaag te brengen.'

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 4 april 2023

'De Ecologische Autoriteit concludeert dat op basis van de NDA verdere verslechtering niet uitgesloten is en dat de doelen niet worden gehaald. De hierboven genoemde informatie is noodzakelijk om te weten wat de huidige problemen veroorzaakt en hoe de natuur weer gezond kan worden.'

De Ecologische Autoriteit adviseert in de NDA:

- *De mogelijke maatregelen zo specifiek mogelijk te formuleren.*
- *Aan te geven hoe de uitvoering van maatregelen geborgd is en wie daarvoor verantwoordelijk is.*
- *Inzicht te geven in de robuustheid van mogelijke maatregelen in het licht van klimaatverandering.*
- *Inzicht te geven in mogelijke (onbedoeld) negatieve effecten van de maatregelen op fauna en flora.*
- *Aan te geven welke maatregelen essentieel zijn om ook op termijn (verdere) achteruitgang te voorkomen.*
- *De noodzaak en mogelijkheden voor, en de (ecologische) gevolgen van, additionele maatregelen (zoals hierboven aangegeven) te beschrijven.'*

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat er op dit moment nog onduidelijkheid bestaat over de maatregelen. Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Landgoederen Oldenzaal.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer de gebiedsanalyse, het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

LONNEKERMEER

i. Documenten

Wij hebben in openbare gegevens de volgende documenten aangetroffen over het Natura 2000 gebied Lonnekermeer.

- Aanwijzingsbesluit Lonnekermeer d.d. 23 mei 2013
- Gebiedsanalyse PAS Lonnekermeer d.d. 31 oktober 2017
- Natura 2000 beheerplan Lonnekermeer Oldenzaal 29 maart 2016
- Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Lonnekermeer 2018-2021
- Natuurdoelanalyse Lonnekermeer d.d. 28 maart 2023
- Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 9 november 2023

Hieraan is bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

Aanwijzingsbesluit Lonnekermeer d.d. 23 mei 2013

- H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea
- H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
- H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
- H4030 Droge Europese heide H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

- H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Hieraan is bij besluit van 22 november 2022 toegevoegd (Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden):

- H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*

Gebiedsanalyse PAS Lonnekermeer d.d. 31 oktober 2017

Tabel 4.1 van de gebiedsanalyse bevat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau en tabel 4.2 bevat de herstelmaatregelen op habitatniveau. In tabel 4.3 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitatniveau samengevat. Bijlage 2 bevat de kaart bij de maatregelen. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Natura 2000 beheerplan Lonnekermeer 29 maart 2016

Tabel 10 van het beheerplan bevat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau. Tabel 11 bevat de maatregelen op habitatniveau. De desbetreffende maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Lonnekermeer 2018-2021

In bijlage 1 bij de eindrapportage worden de herstelmaatregelen weergegeven. De gronden die worden ingezet voor interne saldering maken hiervan geen onderdeel uit.

Natuurdoelanalyse Lonnekermeer d.d. 28 maart 2023

De conclusie van de NDA Lonnekermeer luidt als volgt:

'Acht stikstofgevoelige habitats in Lonnekermeer beoordeeld zijn met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Als uit evaluatie grondwaterstanden (in relatie tot vereisten herstelstrategieën) blijkt dat deze te laag blijven, zullen met name instandhoudingsdoelen van H4010a vochtige heide, H6230 heischraal grasland en H6410 blauwgrasland niet worden gerealiseerd. Voor realisatie van de doelen, lijkt uitvoering van de uitgestelde maatregelen (verondieping Hesbeek en hoger peil/verondieping Koppelleiding) dan de eerste stap. Daarnaast zou kunnen worden nagegaan welke mogelijkheden er zijn om water vast te houden (retentie en infiltratie) ten westen van het vliegveld. Hierbij is het ook wenselijk om de invloed van de boomkwekerij (waterverbruik en waterkwaliteit) te betrekken. Voor de Habitattypen H3160 Zure vennen, H3130 zwakgebufferd ven, H4030 droge heide, H6410 blauwgrasland en H6230 heischraal grasland blijft de stikstofdepositie ook in 2025 en 2030 te hoog. Om de instandhoudingsdoelen van deze habitattypen te realiseren, zijn hier extra maatregelen nodig voor stikstofreductie.'

In Tabel 4 van de NDA is een overzicht te vinden met alle maatregelen voor Lonnekermeer. Deze maatregelen hebben geen betrekking op de gronden waarmee intern wordt gesaldeerd.

Ten aanzien van extra te nemen maatregelen wordt het volgende opgemerkt (p. 32):

Voor de Habitattypen H3160 Zure vennen, H3130 zwakgebufferd ven, H4030 droge heide, H6410 blauwgrasland en H6230 heischraal grasland blijft de stikstofdepositie ook in 2025 en 2030 te hoog. Om de instandhoudingsdoelen van deze habitattypen te realiseren, zijn hier extra maatregelen nodig voor stikstofreductie.

Advies Natuurdoelanalyse Ecologische Autoriteit d.d. 9 november 2023

'De Ecologische Autoriteit concludeert dat de natuur in Lonnekermeer is verslechterd en dat verdere verslechtering van alle habitattypen en soorten niet is uitgesloten. Ook worden doelen voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering niet behaald. Het is niet toegestaan om te wachten met het treffen van maatregelen als verslechtering is geconstateerd. De in de NDA voorgestelde richting voor nieuwe maatregelen biedt onvoldoende aanknopingspunten om verdere verslechtering te voorkomen en de Natura 2000-doelen te behalen. Door het ontbreken van informatie kan bovendien niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen. Ook ontbreekt een volledig overzicht van (de richting voor) benodigde aanvullende maatregelen in de NDA.'

Er is geen aanwijzing dat de referentiesituatie die wordt gebruikt voor interne saldering nodig wordt geacht als instandhoudingsmaatregel of passende maatregel voor Lonnekermeer.

ii. Conclusie

Uit het voorgaande leiden wij af dat er in het Natura 2000-gebied Lonnekermeer instandhoudings- en passende maatregelen noodzakelijk zijn. De concrete maatregelen die worden genoemd in onder meer de gebiedsanalyse, het beheerplan en de NDA hebben geen betrekking op de referentiesituatie die wordt gebruikt voor de interne saldering.

IV. Beleidsregel Natuur Overijssel

De Beleidsregel Natuur Overijssel 2024 bevat geen voorwaarden met betrekking tot intern salderen voor projecten en heeft daarmee indirect ook geen relevantie voor het intern salderen voor plannen.